

OBECNÁ
KRONIKA

topnia kinnu ka'heav.
av yovaf, mawradu

1. Terenpisná poloha.

Obce Liptovské Matiašovec leží na severovýchodných hraniciach našej republiky. Od hraníc Poľskej ľud. republiky ju oddeluje pohorie Liptovských hôľ, tiehnuce sa severovýchodne, za ktorými sa rozkladá ešte pahorok Poháčov. Zo severovýchodnej strany a sice od najsevernejšieho cípu „sedla Holica“, smerom západným až po Ťhoč, tiehne sa pásma Liptovsko-oravských vápencových vrchov, oddelujúcich Liptov od Oravy. Juhojuhovýchodne je otvorený, mierne vlnený kraj do povážskej kotliny.

Yusední obce: zo strany severnej, tesne pod Liptovsko-oravskými vápencovými vrchmi ležia obce Kvačany a Ľhá Ľúka, na strane juhozápadnej Liptovská Pielnica, južne Beňušovec a Liptovský Trnovec, juhovýchodne, až východne - za beňušoveckými a trnoveckými hájami je osada Beničky a obce Pekarovec a Bobrovček.

2. Politická príslušnosť obce.

Obce Liptovské Matiašovec patrí do okresu Liptovský Mikuláš, predtým Liptovský Svätý Mikuláš. Obec leží na severovýchodnom cípe okresu. Nakoľko od rokov 1945, t. j. od oslobodenia bola naša republika rozdelená na kraje a to z dôvodov organizačných, hospodárskych a politických. Naša obec patrí do jedného z nich, do žilinského kraja. Vlastná obec je rozdelená na dve časti: Vyšné a Nižné Matiašovec, vzdialené od seba asi 1,5 km. V minulosti bola každá samostatnou obcou s vlastnou samosprávou.

3. Chotár - popis obce.

Obec Liptovské Matiašovec polohovo leží na malom, mierne vlnenom rovinku, pozdĺž ľavého brehu potoka „Tucha“.

Vlastná obec má preliaty tvar nepravidelného obdĺžnika, smerujúceho od juhozápadu na severovýchod. Výstavba obce je pozdĺž obecnej cesty, cez obec tečie malý potôčik, ktorý vyteká z troch prameňov: prvý prameň vyteká v trnoveckých hájoch; jeho tok sa nazýva „Sviška“. Hlav vody v tomto toku je menivý (dĺžka asi 2 km), zvlášť v dobe jarného topenia snehov a vlivom letných zrážok a je rozhodujúcim regulátorom stavu vody v obecnom potoku. Hlava sa pretá, že z celkovo nenápadného pokojného potôčka po prietrži mračien sa náhle stane dravý prúd, ktorého množstvo vody presahuje hladinu plytkého, neregulovaného korita. Už viac rokov sa zástupovia obce zaoberali otázkou prevedenia regulácie potoka, žiaľ však, že sa v tejto veci dosiaľ nič účinne nepodniklo. Druhý prameň vyteká hneď vyše obce a bol vytvorený umelou odvodňovacou hornou časťou chotára, zvanou Hrubý. Tretí prameň takzvaný Rybník má svoj prameň na linke „Travníky“ (severný cíp obce) a asi po 150 m dlhom toku sa vlieva do hlavného potoka v hornej polovici obce. Rybník je charakteristický tým, že v zime nemrzne, jeho stav vody je ustálený v každom ročnom období, voda je čistá a chutná a preto sa prevážnou časťou obyvateľstva obce používa na pitie a varenie. Táto voda obsahuje veľké percento nerastných zlúčenín, zvlášť vápenca (ľudovo nazvané tvrdá voda), takže obyvatelia obce trpia hoci ne zubný kameň. Pravdepodobne aj zväčšenie štítnej žľazy má dôsledkom používania tejto vody. Za účelom pohodlnejšieho zásobovania vodou, časť prameňa Rybník bola odvedená potrubím do tzv. odpadní, nachádzajúceho sa v strede obce. Táto práca bola prevedená v rokoch 1927-28 v rámci melioračných - odvodňovacích prác našej chotára.

Celková výmera pôdy v našom chotári podľa katastra obce činí 334,35 ha. Z toho orná pôda je 237,05 ha.

Rozdielna časť sú lúky, pasienky a slavné pozemky.

4. Rastlinstvo.

Naša obec je v ulku rozdelená do krmovínarskej oblasti. Pôda je však priradená na pestovanie nielen krmovín, ale aj obilnín. Na vrchoch a menších rovinkách sa vyskytuje pôda sypká, takzvaná spretnáčka. Púsočnatej a štrkovitej pôdy vzniklý návozom sa vyskytuje v rovine vyplývajúcej strednú časť chotára, na zemiach priľahlých z oboch strán potoka. Keďže na úrodnosť majú veľký vliv klimatické podmienky, lepšia úroda býva u nás za vlhkých, teplých, ako za suchých rokov. Z krmovín sa u nás pestuje: trojka, lucerna, ľadník, zemiaky (miestny názov „švábka“), burzyňa (repa); z obilnín: pšenica, žito, jačmeň, ovos; z luštienin: hrach, fazuľa a ojedinele bob.

V stati o rastlinstve je nutné zmieniť sa o úžitkových a ozdobných stromoch. K úžitkovým stromom počítame všetky druhy ovocných stromov, ktorí pestuje v obci každý obyvateľ, majúci k tomu predpoklady a možnosti. Z ovocných stromov najväčšie zastúpenie majú slivky - „dorancie“. Bytievkam a ringlótam, ako aj jemnejším druhom jablka a krušika tunajšie podnikre xvlášť pre pomerne silnú mrazu v dobe najväčšej vegetácie, veľa „nezirí“. Z ozdobných stromov má hojné zastúpenie lipa. Je to trochu smutné, ako zarašlín k týmto aj jaseň, ba dokonca aj smrek obecný, no dá sa predpokladať, že obyvatelia ktorí dali týmto drevinám „čestné miesto“ v svojich ovocných záhradách, nasledovali tým nijako úžitkovosť týchto stromov. Uprostred dediny raste majestätny výšok storočný červený smrek, zasadený na síkromnom pozemku bývalej rodiny Matiasovských. Vo výšných Matiasoviach sa vyskytujú tri limby, tiež umelé zasadené bývalým panstvom začiatkom druhej polovice minulého storočia.

z troch strán obklopujú náš chotár lesy, predovšetkým ihličnaté, smrekovo - jedľové porasty. Vo vyšších partiách byvrajích urbarov Truova a Tielnice sa hojne vyskytuje borovica a v mladých porastoch červený smrek.

5. Zverina divá.

V našom chotári má veľmi dobré životné podmienky divý zajac, pretože v blízkom háji a v krovinatej Tuchej má bezpečné skrýšie a o výdatnú stravu tiež nemá nedostatok. Pri plánovitom odstupe a priaznivých zimách posledných rokov sa jeho stav upevnil. Najako mu je kriedkavá líška. V posledných rokoch sa ich hodne rozmohlo a preto musela zasiahnuť príroda ako prirodzený usmerovateľ, aby upravila nadmerný stav tejto škodnej zveriny: na líšky prišla prašina. Nie je kriedkavosťou vidieť líšku s holým, prašivým chvostom. Z čiernej zveri je častý diviak a to v jesenných a zimných mesiacoch; v jeseni ho zlákajú dozrievajúce ovsy a seniaky, v zime ho roznú veľký stav snehu, sťažujúci možnosť zaobstarávania potravy. Diviaky spôsobujú v chotári často dosť veľké škody. Je pozoruhodné, že v posledných rokoch sa u nás v Tuchej natrvalo usídlil divý holub a krdlička.

6. Zverina domáca.

Naša obec je zaradená do oblasti krnovinárskej, čo si pokúškou k tomu, aby sa v hojnej miere pestoval kováčsky dobytok. Pri pestovaní dobytky prevláda plemeno pingauské. Z ošipavých sa chová plemeno jorkšvrske a hubeňare. Byvrají občas postihnuté červienkou, častejšie však modernými chorobami: obrnou. Saxdovia ktorí majú vlastné pešiny, zvlášť vo vyšších Matušoviciach, pestujú ovce.

Z domácej hydiny sa zásadne chorajú kury, husy a kačky.
Husy v posledných rokoch trpeli na nekvalitný chov - mor.
V roku 1955 ich uhynulo na túto chorobu viac ako 90%.

7. Podnebie.

Podnebie je v tejto oblasti kontinentálne. Tuhé, tri - štyri mesiace trvajúce zimy strieda šesťmesačné leto. Zimy sú charakterizované zásadne množstvom snehu a silnými 25-30% -ými mrazmi. Podľa mičky „starších“ badateľ v zime a to podľa porovnania zima posledných rokov, so zimami dávnejšími určitá zmena.

Táto zmena je typická tým, že hranica jeseňského obdobia sa posunuje až do druhej polovice decembra, a hranica zimného obdobia sa predlžuje až do mesiaca apríla. Hlavná sa aj to, že uprostred zimy nastane prechodujúce oteplenie pri ktorom sneh v nižších polohách aj úplne zmizne.

Tieto zmeny majú vliv na oneskornú začiatku poľnohospodárskych prác v posledných rokoch. Niektorí ľudia si tieto „výstrelky“ počasia vysvetľujú ako dôsledok atomových výbuchov - pokusov s atomovou energiou. Vedecky však tento názor neobstoja, pretože atomový výbuch už aj pre krátkosť svojej trvania, nemôže mať v takom rozsahu a na takej diaľku (pokusy sa robia v iných svetadieloch) vplyv na klimatické podmienky. Skôr tieto zmeny možno pripisovať nášmu podnebiu ako ľakému, ktorého charakteristickou vlastnosťou je jeho neustály pohyb v dôsledku čoho sa vyznačuje výskytom tlakových porúch.

8. Miestne nárečie.

V obei sa hovori stredoleptovským nárečím s niektorými odchytkami a jazykovými zvláštnosťami, charakteristickými pre tento kraj.

Najčastejšie odchytky od spisovného jazyka sú tieto:

- 1.) U podstatných mien: stredný rod s koncovkou -ie sa vyslovuje ako -ja; napr. nie vytvedenie, ale vysvedčenia. V tomto slove vypúšťa sa aj spoluhláska „d“ - vysvedčija; stornie - stornija, jedenie - jedenia; v spojení s prídavným menom: dobro jedenia
- 2.) U prídavných mien v strednom rode nevyslovuje sa koncovka -é, ale ť; napr. ako, pekno, ktoŕo, dobro a pod.
- 3.) U sloves: tretia osoba jednot. čísla v minulom čase u mužského rodu má koncovku -oo, miesto koncovky -ol. Napr. nepone sa: bol som, ale boo som. Pri ženskom rode sa vyslovuje spisovne správne: bola som.
- 4.) Vyslovovanie niektorých samohlások a spoluhlások:
Oklasovanie „ä“ sa vyslovuje ako „e“, nie je zrejme odchytkou - puchod medzi „a - e“
Uprilom sa vyslovuje v každom prípade ako mäkké „i“
Niektoré samohlásky vyskytujúce sa na konci slova a ktoré sa v spisovnej reči vyslovujú krátko, sa v miestnom nárečí vyslovujú (krátko) s dĺžňou; napríklad nepone sa „pomely“ ale pomeli (foneticky vyslovenie písmovky). Ke predĺžovaním koncový samohlásky „i“ pravidelne dochádza u podstatných mien v siedmom páde množného čísla; napr. nepone sa: „s ovami“, ale „s ovami“, za horami a pod.
Spoluhláska „l“ sa vyslovuje v každom prípade tvrdo: napríklad telé - tela
podbel - podbel
ponáklät - ponáklät.

9) Obyvatelstvo.

Nížšie a Vyššie Matiašove obaja okružili 350 obyvateľov.

Podľa historických prameňov nachádzajúc sa na kármarsko-katolíckom farskom úrade v Lipt. Matiašovciach (Visitatio canonica zo dňa 22. júna 1825 písaná latincky), počet obyvateľov dosahoval v prvej polovici 19. storočia 406 obyvateľov. Pričiny neskľakov stavu obyvateľstva sú rôzne. Hlavnou príčinou bol značný pohyb obyvateľstva za posledných šesťdesiat rokov.

Podľa štatistických zisťujúcich podkladov sú zo medzích šesťdesiat rokov vymenili šesťdesiat dve rodiny. Pričiny pohybu obyvateľstva: nymretie, odchod z dediny a príchod do dediny.

Ukončením 19. a začiatkom 20. storočia úplne vymizli zemianske rodiny. Matiašovskijch zo stavu obyvateľstva a to hlavne nymretím alebo čiastočným odstáhoraním. V rokoch 1903-1914 sa datuje najvyšší pohyb obyvateľstva, ktorého príčiny majú svoj sociálny pôvod. Uvolnení zemianske majetky, putujúci k ich zakúpeniu miestne obyvateľstvo dost' prostriedkov a ľadajú aj podnikavosti nemelo, nadobúdali si zo výhodných podmienok susední Poliaci. Tak v rokoch 1903-1914 sa prisťahovali do obce asi desať polskijch rodín. Boli to tieto rodiny:

Plaza, Ogurek, Jonševica, Probík, Krčmarik, Rátulovskij, Štopka, Rakóci, Galica, Fiedor. Títo obyvateľia boli teda ~~polskej~~ národnosti a prevážna časť z nich, i keď si behom času nadobudli československí štátne občianstvo, zachovali si svoj národný svojráz: reč a kroje. Ich deti však úplne vyrástli a pripôrobili sa miestnemu obyvateľstvu, i keď ojedinelé sa medá' popri "temperamentnejšia natura" - sklon k výtržnostiam, ľadkám a bitkám.

Väsi mejetok tú zemianskeho pôvodu kúpil z druhej ruky v roku 1927 česk - pračák, Jozef Maroun pre svojho syna tohože mena. Tento, i keď je u nás už tridsať rokov, zachoval si tiež z časti svoj národný svojráz - dodnes rozpráva svojou materštinou, i keď už nie ukončenú istou ústinnou.

Pod prvou svetovou vojnovou v rokoch 1900 - 1914 sa datuje
známy odlišný obyvateľstva do Spojených štátov severoamerických.
So udeimy za chlebov odchádzali najprv jednotlivci rodín a
neskôr - keď sa v udeim ako tak usadli, stáli za sebou aj
svoje rodiny. Doma zostali len tí, ktorým nešlo o nystárit
ne užívanie. Príslušníci väčších rodín hľadali do prvej svetovej
vojny zväčša v „Pesti“, alebo viedni, kde pracovali na star-
bách, alebo sa vyučili remeslám (kujčári, obuvníci) a do ro-
dišťa sa nã nevrátili.

Za najstarších obyvateľov obce, nepôchajúcej jej zakladateľom Matyášom
skovorci si považovali tieto rodiny: Buvár, Butka, Furia, Rojček.

10. Miestne zvyky.

Každý zvyk má za sebou určitú tradíciu, ktorá má zas (vot)
v svojej typičnosti a cieľovej zameranosti.

Smiešne tempo života samo so sebou nesie tú nevrátnu sku-
tčnosť, že sa postupne upúšťa od starých zvykov, ktorí sa
stali buď zbytočnými, alebo ich životnosť nã skončila.

Napríklad v minulosti aj u nás boli priadky, alebo
páräčky nevyhnutným a samozrejším vyphivraním dlhých
zimných večerov mládeže. A dnes väčšina mládeže - aj žin-
ský je zamestnaná v priemyselnej závodoch; a keď sa
zarobí, možno si kvalitne porie, aj plátus kúpiť. Ak sa
niekde pára, alebo padie, to nã dnes nemusíme považovať
za zvyk.

Starý a dosiaľ zachovaný zvyk je „vinšovanie“. Chlapci
na niektoré významné dni v roku - na Tomáša, Vianore,
Nový rok chodia s vinšami. Na Tomáša sa vinšuje takto:

Somiel som vám otele,
aby ste mali všetko ule
aby ste mali toľko želičiek
ako o kuchyni lyčičiek
aby ste mali toľko volov
ako me plote kolov...

Novoročený vínš je zaujímavý svojou revolúciou :
Ja som prisiel, či ma chutí,
či ma domov vyženiete,
či sa vrátime a strážam
keď sa s týmto vinišom táram :
Nový rok nám prisiel zase
v pluj svojej veľkej krásy.
Preto som dnes ku vám prisiel,
by som hladný neodišiel
akže máte, tak mi dajte,
so mnou sa uzabrávajte,
lebo vám pošlem do dvora
na husi a sliepky takora,
na húsenie latice
a potkanov do konice
a tí vám na moju veru
všetky dočista rozvriú.
ak mi nedáte orechy,
rozvriú vám aj struchy...
Zbojníci nočnou hodinou
pôjdu vám so slamiou ...
Pochválen ...

Vinšováky z príležitosti výročných sviatkov : Vianoce a Nový
rok sú výlučným privilegiom „mužského pokolenia“, ktorému
sa všeobecne prisudzuje čestná funkcia : domov do domu
šťastie. Boh chcu, aby do domu v tých dňoch prišla prá
žena. To by „nepchybné“ znamenalo nešťastie.
Na Vledný deň obecný pastier chodieval po domoch kde mali
statok s bezovcami, t. j. so zväčkom bezových prútikov
ktorí mali priniesť do hospodárstva šťastie. Práve
šťastlivé sviatky vyinkasoval si višasne sviatočný „kôsyj“
snopy obilia, z bráca, ellip. Tento vyžk zamkol v r. 1950
zánikom obecného pastiera. V dorodovaním „bezovcov“

bola spojená táto legenda, ktorú pastier pri tejto príležitosti predniesol: Keď chodil Pán Jeesus po zemi, išiel cez Španin dolinu. V stretul tam Sr. Vundelme. "Grätly Vundelme čo tu robíš?" Pasiem stádo". Keď pasie, tak pas; tu máš tieto tri prúty, ktorí zachránia tvoje stádo od škody. Túto legendu predniesol posledný obecný pastier Leo Tisťan z Liptovskej Lužnej.

Fasíangy bývajú vždy znakom bujarých veselostí. Táto veselosť sa prejavuje nielen na fasíangových zábavách. U nás fasíangy chodia po "správaní" maskorance, predstavujúci v malom merítku dedinský karnevál. Masky postrojenci do nepoznania chodia vercami po domoch a vyzbierajú. Posledný fasíangový deň pred "Škaredou stredou" sa chodí "s Bakusom".

Postrojenci mládeňci s muzikou doprevádzajú Bakusa, ktorý je ešte symbolom pohanského (bóka) Bacchusa, boha radosti a uvoľnenosti. Vyberajú si tam materiály z fasíangových zakáliek, z ktorých si potom vyzroja poslednú fasíangovú hostinu.

Na veľkonočný pondelok sa hovorí do druhej nejzaujímavejšej zvyk: kúpačka. Aj tu badať určitý vŕej, aleb škôr dožívania tejto zvyku. Ešte v nedávnej minulosti mládeňci oblievali dievčatá vedraním studenej vody. Vedrá postupne boli nahradené hrnčekami, aleb flámm vyplnenou "pietkovou" vodou, na vrchu s poriezanou laudričkou. A dnes sa väčšinou kúpe len tak "symbolicne" s omáčkou. Hlavné tu ustúpilo a dala prednosť kvalite.

Aj dievčatá majú svoje miesto v dedinských zvykoch. Na Ondreja lejú olovu a variat kalužky. Liehlo olovo sa prevádza cez uchr kľáca, ukradnuté z domu, kde majú mládeňca. Pri liehlo olova sa hovorí tieto "kúselné" slova:

Olov, olov, lejem ti
Grätly Ondrej prosim Ťa,
ráčis mi ty povedať
ak'lt muža budem mať.

Z uliatych formou slova káďazi, akéto muža dostanú.
Bujná fantázia tu samozrejme hrá hlavnú úlohu.
Na Ondreja sa tiež varia kľučky, v ktorých sú papieri-
ky s menami mládenčov. Prvá kľučka vystúpivšia ne la-
diemu viacej vody preradi meno „vyvoleného“.

11. Miestny kraj.

Obec nemá, ani v minulosti nemala kraj, ktorý by jej
bol vlastný a ktorý by ju charakterizoval. Obyvatelstvo
sa oblieka tak, ako to diktuje móda. Len prisťahovalci
z Poľska, o ktorých sa píše v kapitole o obyvateľstve,
si priniesli kraj svojho kraja a tu si ho sviatočne oblie-
kali. Je to poľský - goralský kraj. Popis ženskej kroja:
široká skladaná sukňa, blúzka - bruselík v dretku
přitiahnutá a v prednej upnutá stužkou, šatka hýriaca
farbami, na okraji vyzdobená dlhými stužkami. Hrdlo
si zdobili červenými „goralami“ - pramietkami.
Chlapi nosili nohavice s kmeňmi zvané portky, launé ko-
šele, a gurtky (súkený trstovčový kabát).

12. Výstavba obce.

Keď koncom roku 1956 mala obec 86 popisných čísel
domov. Domy sú z časti drevené a z časti murované.
Nájsvätejšia časť domov je ešte drevených - asi 70%.

Nejstaršou budovou v obci je nepochybné kostol. Jeho výstavba
bola dokončená v roku 1697. Nýstavový je v slohu barokovom
(veža), kombinovanom s renesančným (přidoys chrámovej lode).
Veža je typicky baroková, pôvodne pokrytá šindľom. V r. 1931
bola celá táto stavba pokrytá bramborovým krytinom: plechom
a eternitom. Uvediem niektoré historické údaje o nýstavbe
kostola, čerpané z historických prameňov: „Visitatio canonica“,
z r. 1825. Doslovný preklad: „Pôvodne jestoval vo miestnej časti

obce Mižných Matiašoviec kostol sv. Gallusovi, vysvävačovi zasvä-
tený na tom mieste, kde teraz sa nachádza zábrada okolo
budovy kantora (druhá školská zábrada). Bola to kápluška,
ktorá sa však pre svoju starobu zrútila a preto bol vy-
stavení r. 1697 nový Mižný Matiašovský kostol, ktorý dal
vystaviť nitriansky biskup Ladislav Matyášovský.

Biskup Ladislav Matyášovský bol rodákom z Liptovských Ma-
tiašoviec a pochádzal z rodu Matyášovských - zakladate-
lov obce. Mal významné funkcie a silný vplyv pri uhors-
kom tróne, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že vedel vynútiť
veľa finančných prostriedkov nielen na samotnú výstavbu
kostola, ale aj na nákladnú barokovú dekoráciu vnútraj-
šku kostola. Kostol je obradený múrom, ktorý sa na každej
svetovej strane končí bastión. V centre sú malé okienka,
príponinapire stĺbce. Z uvedenia je zrejme, že obrada
mala pôvodne strategicko-obranný smysl. Z historických
prameňov však možno zistiť, že obrada túto svoju pôvod-
nú funkciu nikdy neplnila. Možno preto usudzovať, že jej
výstavba bola šikovným diplomatickým Ťahom biskupa
Matyášovského, ako získat' finančné prostriedky na vý-
stavbu kostola. A vďaka tejto diplomácii bol vystavený
kostol, ktorý má aj vďaka na malú a chudobnú de-
dikciu nemá ve blízkom okolí páru a je skutočne hi-
storicko-architektonickým skvostom, na ktorý môžu byť
Matiašoviec právom hrdí. Nad sekristiou je nápis písaný
po latincky, ktorý potvrdzuje historické údaje o výstavbe
kostola. Text nápisu v preklade znie nasledovne: Tento
kostol založený bol v dobe Leopolda I. roku 1697. Pod
týmto nápisom je ďalší text: Osvietený duchovný otec La-
dislav Matyášovský, nitriansky biskup toto sväte dielo
sv. Ladislavovi, kráľovi uhorskému zasvätil a postavil
r. 1697, 20. marca. Múdei týmto dooms nápisom sa na-
chodi' erb uhorský kráľ a erb rodu Matyášovských.

Druhým cirkevným budovom bol fara. Podľa historického prameňa „visitatio canonica“ z r. 1825, prvá fara bola vystavená v r. 1818. Predtým obec faru pravdepodobne nemala, pretože cirkevne bola len filiálkou a farár býval v Hvozdčanoch. Táto budova bola drevená a stála až do roku 1910. V tomto roku bola vystavená nová modernejšia murovaná budova, ktorá stojí dodnes.

Hledy bola v Matiasovciach prvá škola, nemožno si byť istý z prameňov ktorí mal kronikár k dispozícii. Na začiatku 18. storočia však obec už mala drevenú školu, ktorá bola tiež cirkevným majetkom. Druhá škola bola vystavená v roku 1909. Nakoľko škola bola pod cirkevnou správou, učiteľia boli zpravidla aj kantorami. Až po r. 1945 štát prevzal školu do svojho vlastníctva.

Za najstarší dom dosiaľ existujúci a obývaný je považovaný dom č. 17, ktorý je t.č. vlastníctvom Jana Gajana. Bol vystavený začiatkom 19.-ho storočia a vymenilo sa v ňom viac majiteľov: bola v ňom striedavo fara, neskôr škola, ba dokonca aj krčma a doteraz po viacerých súbujích opravách slúži ako obývaný dom.

Druhým najstaršou budovou je kaštieľ. Je starý asi 120 rokov a bol vystavený zemianskou rodinou Matyášovských. Od roku 1927 je jeho majiteľom Jozef Macom rodom z Čiech. Kaštieľ je vybudovaný z lomového kamňa, zvonku neomietnutý. Pôvodní šľachtoví kritinní majitelia v r. 1940 zamienil za škridlu. Viac ako štopokov má aj dom č. 6, terajší majiteľ Michala Krémáreka, ktorý podľa istého podania vystavil Matyášovský Ernest, komorník na panskom dvore. Štorcimi tradíciou má aj dom Jozefa Rojčka (na vyšnom konci) doteraz krytý slamou, taktiež aj dom Adolfa Hrabca. č. 13, (a) márie Matejovej, neobklopená banica Vietou sarik (bývalí židovskí krčma, ktorý majiteľom bol žid

Najman), a Antonie Dutkovej. Všetky ostatné domy boli v Matiašovských mestáňoch vystavané už v tomto storočí. Štatistika výstavby obce je za posledných 56 rokov nasledovná: V r. 1900 - 1910 bolo vystavených 15 domov (mestský stopka, Hrokovák, Granát, fara, škola, Dutka, Hoška, Fucias, Kostán, Urban, Mura, Fiedor Smich, Benes Jozef, Dutka Vincent, Dutka Matij, Gregorc), v r. 1910 - 1920: 2 domy (Kojš Peter, Kojš Gustav), v r. 1920 - 1930: 4 domy (Ratulovský Jaroslav, Rjček Julius, Benes Matij, Martinec Jaroslav), v r. 1930 - 1940: 5 domov (Ogork Anton, vd. Goušnicová Anna, Fiedor Jan, Placa Ladislav, Goušnica Jozef), v r. 1940 - 1950: 4 domy (Placa Jan, Ratulovský Jozef, Urban Štefan, Granát Ondrej).
 K uvedeným menám je potrebné poznamenať, že nejde o mená tých, ktorí stavali domy, ale zásadne ide o súčasných obyvateľov. Ako je z vyššie uvedenej štatistiky zrejmé, najväčšia výstavba sa datuje v rokoch 1900 - 1910. Táto zvýšená výstavba bola spôsobená veľkým požiarom, ktorý vypukol 14. augusta 1903, kedy ľahlo popolom dvadsať domov.

13. Vznik obce.

Založenie obce sa počíta v dobe kráľa Matyja Korvína (15. storočie). Podľa ústneho predania k založeniu obce (vzniku) takto: Na miestnom Lielnickom hrade, rovnom Starhrade vládlo lip-torské knieža, do ktorého panstva vraj spadalo 7 stolíc. V službách tohto kniežat'a bol istý Matyášovský, jeden z predchodcov rodiny Matyášovských. Tento sa zúčastnil so svojím pánom ako dôstojník krížackých výprav. Za preukázanej sľadivosti a hrdinstva v boji dostal od svojho elibrodarcu hodnosť zemana s patričnými insigniami, t.j. "ort" a "hermes" (= doložka o prijatí do zemianskeho stavu písanú na svoj kováč). Ako domiein dostal už Matiašovský a Benesovecký chotár. Ovi matiašovskí usadlosť porotárjinej z miestich druzjeb

domov vznikla asi 200 m juže kostola na ľavom brehu
potoka, v čom svedčí aj dnešný názov poluhospodárskych pod-
zemkov: Dvoriska. Táto osadnosť bola údajne zničena povod-
ňou. Ďalšia osadnosť bola postavená na Štepuľku, kde ešte
dnes dávať možnosť zistiť pozostatky kamenných zídka-
dos. Potomstvo zakladateľa osadlosti sa s mejitkami rozde-
lilo a ďalšie časti vznikli v Gyňovej a v číňovej Matiašovicami.
Drevené stavby postupujú začiatkom 19. storočia murovaným
kaštieľom. Vo Gyňovej Matiašoviach bol tiež kaštieľ (dnešné
mestské gáňe Galiev nebudované sa pod starobíľou lípou)
Nízko Matiašovský kaštieľ dal vystaviť Alexander Matyáš-
ovský nazývaný "čik". Dočasne sa tento názov zachoval:
Keď ničto ide do kaštella, povie sa že šlo do čikov.
Že zemianska rodina Matyášovských žila dost ľahkomyšľ-
ne, svedčí skutočnosť, že si vystavila dve pálenice a jeden
pivovar. Zídka dosy konina jednej pálenice dodávať bolo praxou
pri Gonišovickej hospodárskych budovách.

14.) Mäbrenstvo.

Obyvatelstvo je mäbrenstve rímske katolícke. V minulosti
žila tu aj jedna židovská rodina: Najmanovi. Počas 18.
storočia rodina, ktorá sa z Matiašovie odsťahovala v tri-
desiatich rokoch tohto storočia

15.) Kultúra - kultúrny život.

Miestna knižnica počta do 400 ks kníh. Knihy sú umiestnené
v dvoch skrinách pri miestnom národnom výbore. V novembri
roku 1956 obec stratila dlhoročného skúseneho knihovníka Lu-
dovíta Matiašovského. Jeho osobnosť bola živou kronikou obce. Mal
dobrú pamäť a bol obľúbeným rozprávkárom. Keď sa ho niekto
skúsenejšť a počítajúť si ho ľudia všíkali a radi počúvali. Aj
kronikárovi pri písaní obecnej kroniky bol výdatným pomocníkom,
keď čo mu patí najúpravejšia odáť. Knihovnícku funkciu po-
mohom prevzal Blázej Beuň, ktorý v r. 1956 skončil vojenskú
parazitnú službu.

Divadelná činnosť mliek v minulosti, ale aj teraz mávať ne veľké

technické ťažkosti - niet vykoovujúcej divadelnej sály so stá-
lym javiskom, i keď k zriadeniu tejto veľkej príležitosti
v rokoch 1948-49. V tomto období sa prevádzkala výstavba
druháleňového domu. V projekte tejto stavby sa počítalo aj
s divadelnou sálou a ostatnými prístreškami. Pôvodne
sa táto budova stavala svojponočne, pričom finančné
prostriedky na obstaranie materiálu sa dostali od štátu.
Ovšem, tieto prostriedky nepostačovali na obstaranie ma-
teriálu na celú stavbu a preto sa základy vykopali
len pod prednú časť budovy, kde mali byť obchodné miest-
nosti a miestnosti pre miestny národný výbor. Od za-
počatia stavby kultúrnych miestností budovy sa upustilo
a toto sa stalo ovidium, pretože rozostavení stavbu
prevzala Jednota - spoločné družstvo, ktorí ďalej stavbu
dokončili hlavnými závodmi. Dokončili sa však len to, čo
bolo započaté. Stavba bola dokončená, ale žiaľ, bez jej kultúr-
nej časti.

Divadelná činnosť obce má asi tridsať ročnú tradíciu. Hoci-
ta umelecké prevedenia bola vždy priamočinná s kon-
cilom režisera a herecov. Režiséri bývali zpravidla učiteľmi
a hereckí buď žiaci ľudovej školy, alebo dospelí mládež.
Prvé divadlo sa hrávalo v "sále u elekto", čiže v kostele
na rozoberacom javisku, nypočítauom z Hračian. Asi
od roku 1927 divadlo sa hrávalo v školskej učebnej miest-
nosti na počítauom javisku a od r. 1932 na vlastnom,
zhotorenom zásluhou občanů divadelného pracovníka, ste-
dajšieho učiteľa Jána Droppu, z Liptovskej Osady. Od roku
1950 sa hrávalo divadlo v novej budove družstevnej, kde sa
do sály zmestí asi 100 divákov. Rozoberacie javisko do tejto
sály zhotovil učiteľ Daniel Florák, rodák z Kruštinice
na orave. Tento učiteľ spolu s farirom Gabrielom Chlebákom
ktorý mal aj režisérsku kvalifikáciu, encne pozdvikli kultúrny
živôt v obci. Hoci však, že tieto dvaja pracovníci, ktorí boli
aj organizátormi vedúcimi pri stavbe družstevného domu, domsteli,

že obec malá skôr novú kráľovú a družstevnou domu, ako
 myšlienku kultúrnu miestnosť; Ved' pri započatí týchto
 staveb sa sledovalo predovšetkým kultúrne povznesenie a obs-
 latenie obce a nie alkoholizmus, ktorý milujúci odierajú
 z obce hodne finančných prostriedkov, ale pôsobi veľké škro-
 dy na ľudských charakteroch.

V roku 1953 divadelný kvičok pri osvetovej besede dosiahol
 v doterajších dejinách svojej ľudskotvornej činnosti najväčší
 úspech hrou Geta Sebečlebskij od J. Holliho. Pri náročných
 technických podmienkach akú vyžadovala táto výpravá
 veselohra v 5. dejstvách, o ktorej hrálo 16 hercov a pri mi-
 nimálnych možnostiach akí dávali miestne podmienky, do-
 stalo sa slušnej úrovně. Mnohí ľudia sa priaznivo
 prejaviť nielen pri miestnych dvoch predstaveniach, ale
 aj pri usporiadaní dvoch zájazdov do susedných obcí a
 to do Krasnava a Lipt. Lelince. Väčšinou herci si za svo-
 ju úlohu zaslúžia, aby ich meno bolo zvečnené v kronike:

- 1) Geta Sebečlebskij, študent : Jozef Kojš, konštruktér
- 2) Antál Potockij, pekar : Jozef Furia, tech. úradník Ft. Ust, ktorý
túto hru aj režíroval
- 3) Amélia, jeho žena : Ľuda Benčová
- 4) Karolína, jej sestra : Mária Gregorcová, robotníčka
- 5) Fedor, študent : Edo Furia, študent
- 6) Vojavka, májor a údenis : Štefan Furia, robotník
- 7) Sr. Zeleník lekár : Koloman Urban, (študent) úradník
- 8) Sr. Topolskij, advokát : Anton Pranáč, tesár
- 9) Sr. Kubanus, filozof : Mariam Furia
- 10) Zelmira : Mela Rojčková, robotníčka
- 11) Elena : Ručena Rojčková, Melánia Šutková
- 12) Weibler, učovník : Medard Šutka, študent
- 13) Kovič, adjunkt na veľkostatkách : Bláň Benč, študent
- 14) prof. Zichorskij : Medard Šutka, študent
- 15) Pylač : Peter Jekani, robotník
- 16) Selektiv : Jaroslav Rátulovskij, roľník

Hercom pri nánáledivaní týchto hry značne pomohla spoločná návšte-
 va Armáduche divadla v Fure. Martine, kde mali možnosť vidieť
 túto hru v predaní túto profesionálneho divadla.

16. Prvá svetová vojna.

Zpráva o sarajevskom atentáte na následníka rakúskych trónov, ktorého v júni 1914 zabil istý člen tajnej srbskej organizácie, bola nepochybne dôvodom k vyvrcholeniu napätých situácií, aká bola medzi Rakúskom - Uhorskom a Srbskom. Napätá situácia bola vyvolaná nesúhlasom Rakúsko-Uhorska s územným rozšírením Srbska a snahou Srbov o oddelenie Bosny a Hercegoviny ako aj iných území (o oddelenie) ovlávaných Juhoštvannami a dosiaľ velených do rakúsko-uhorskej monarchie. Niektorí obojstranní sledovali tieto správy v novinách a z veľkého nedostatku pri nekupovaní nutných životných potrieb cítili, že sa rekonštrukčným tempom blíži katastrofa. Z týchto neklanných písanok sa dala očakávať vypuknutie vojnového konfliktu. A tak sa i stalo. Keď srbská vláda sa snažila tomuto konfliktu predísť s krajným uspokojením rakúskych požiadaviek, Rakúsko sa nuspokojilo a vyhlásilo Srbsku vojnu.

Ľudia, ktorí tieto historické dni prežili, žili v nádeji, že výsledok vojny priniesie pre nich zlepšenie po stránke národnostnej (maďarizácii) tlak) aj po stránke hospodárskej. Mnohí však pozerali na vojny týchto udalostí s obarovaním a rezervou. Starý pravek, ktorý v tomto období už bol neškodným životom, takýchto nešťastí a utrpenia vojny častejšie komentoval: „Ľudia, ľudia modlite sa, aby nebola vojna.“

Koniec nadešiel prvý august r. 1914, keď asi o druhej hodine v noci istý mladec zo Tielnice doniesol k neličarovi úradní vyhlásenie, ktoré ohlasovalo všeobecnú mobilizáciu. A na budúci deň utra - mechtiac so srdcom plným žiaľu nachádzajúcim sa v mŕtve opustit, odobrali sa naši občania od svojich milých, aby vykonali svoju občiansku povinnosť: „za vlasť, za kráľ“. Odhodkali v nádeji, že vojna rýchlo skončí, že za dva - tri mesiace sa opäť vrátia domov. Nešťastnosť bola ina.

Vojna hudo me začiatku si inkasovali svoje obete a vybrala si ich aj z radov našich vojakov, dosadených do prvej bitky v Harpátoch. Hudo v prvých dňoch padol Ondrej Rakóci a niekoľko našich svoj hrob na bojišti ešte ďalší: Eugen Matiasovský štrodník, Jan Ľuta a jeho syn Albert, Jozef Vloza, ětár, Jozef Bencs, Jozef Filka, Ľefan Ľamík, Ľefan Komár, Gyriľ Ľozák a Peter Ľojdl. Mňa veľmi slušný rad odor a sirt, hodne krvi vyteklo z takejto malej dedinky za cudzie záujmy, aj ranených bolo dost. Spomenutia zasluhuji: Bartolomej Urbán, ktorý bol ranený v Ľucegorine a domov prišiel ako invalida do smrti - strela do chrbta mu zdeformovala chrbtovú kosť - mal hrb a bol nahluchlý. Zomrel ako starý mládenec r. 1954. Druhý skoro úplne hluchý prišiel Ľefan Ľován z Nyšnych Matiasovíc. Druhú ziju. Ľtreby mi zbraňami bolo podlomene zdravie Ľefana Urbána, ktorý si tiež domov priniesol čiastočnú hluchotu. Druhá ziju. Ľ keď fronta bola od nás hodne ďaleko, v roku 1915 sa zdalo, ako by sa k nám bližila. Bolo totiž jaone počuť hukot delovických ráu. Vtedy si miestny farár Ľorník naj zakázal zomil "na poroty" z opatrnosti pred nebezpečenstvom.

Pčas vojny nastala všeobecná bieda a táto sa nastavovala i do našej dediny. Nebolo mlieka, nebolo oleja. Ničto týchto potrebou kriededem'ne jedlom sa stalo kukuričná kaša. Petriky, cukor, žepalky, šatstvo, obur tiež bolo ľáake dostat. Pre vojku bolo tiež tuha hodne pokrmu a otátnu záorly ná boli vyčerpání. V dôsledku toho bola vyhlásená "rekvizícia". Ani nám obce neostýstla, ale mala pohojný pielch. Ľidovi najmanovi rekvizovali jedum kravu a granátomom dve kravy. Rekvizovali sa aj obilie a zelenáky.

Ukonec vojny zachytilo aj zemet na nýrobn streliva. Vláda putovala ne posledné "rezervné zásoby" a navrátila rekviráciu zvonov z kostolných veží. Ani naša obec nevyšla tejto rekvirácii: prišli vojaci a v mene zákona žiadali vydať zvon. Vtedajší farár Tomík, ktorý predvídal možnosť konfliktu, zakázal veriacim a držovať sa v blízkosti kostola pri rekvirácii zvonov. Tieto však tento zákaz neposlúchali a so zvonov o oku sa prizreli, ako ich kovových priateľov odmontovali a z oknice veže vyhodili na mäkký trávnik. Zvon sa svojou ťažkosťou hlboko vyli do mäkkej prôdy aly po sebe zanechali aj takúto pamiatku. Tri zvonov boli zhabané a odnesené na najbližšiu železničnú stanicu do Parížovce.

17.) Prevrat.

Jačho sa minuli štyri roky, plné hory a utrpenia. Vojna sa skončila. Prišla nedľa, 24. októbra 1917. Ľud bol práve shromáždjený v kostole na službach Božích, keď po chvíli ticho prevládli výstrely z pušiek. Párijnto spoločnosť oddišli dvoaja vojaci vracajúci sa domov svoj príchod. Bol to Ján Homár, četár a Julius Urban, desiatnik. V plnej výbrži zostali pred káplukom Fr. Hložáka uprostred dediny a dŕkali ľudí prichádzajúcich z kostola. Hložák Ernest Hložák im potiahol ruky a pínital maj so strachom: čo ellapci, ná ste myslíte? Ale páni neltár!

Prírodného októbra 1918 rozniešala sa správa, že Rakúsko-uhorská monarchia sa skončila a utvoril sa nový štát: československá republika. Túto zvest' doniesla do našej obce Anna Martišovská z Liptovského Mikuláša, hovornice vojenských synov Ludvíkovi: z Turca. Fr. Martinaš pínšiel na Hložákovú úrad až si páni a vravel o volákej československej republike. Na to vojny mynuli na stacionom

dome slovenskú zástavu. A Ludvík Matiašovský to kúed
rozhlásil po obci. V tento deň došlo ku konfliktu medzi
vojákmi došli mi z vojny a židom Nejmennom, ktorý nespra-
vdiivo rozdeľoval prídel trafiky. To sa mu však nevy-
platilo. Vojaci na čele s Jozefom Urbanom mu násilne
odobrali trafikovú knižku a zverili ju Ludovikovi Matia-
šovskému, aby maj on s kurivom hospodáril. Tento svoju
funkciu ochotne vykonával až do príchodu občana Daniela
Victorisa, ktorý ako dobrovoľník sa prihlásil v Amerike
(štát Illinois, mesto Joliet) do légie. Somor prišiel ako
francúzsky legionár a za zásluhy dostal tri licencie: kávu,
obed, mäsárstvo. Každé však poskytol len jednu licen-
ciu: kávu a s ňou súvisiacu trafiku až do roku 1949,
kedy podľa zákona a trafiky prevzalo miestne družstvo.
Tento občan zomrel v júni r. 1952 u svojej ženy Danielky
v Láznovej na Orave, kde je aj pochovaný.

Kroniku obce do roka 1950 pisal Jozef Fuzia ml. Potom
sa roba odstavoval a z nesnamyh pricin sa broniba
nevedla az do roka 1978.

V tomto roku ONV L. Mikulcis odbor kultury vyvinul mas-
malne usilie k tomu, aby sa broniba neodkladne doplnila
a viedla pravidelne tab, ze pomocou roba bronibon pred-
lozi novy seznam k pripomenutovaniu roba MNV a tabu
upraveny seznam sa predlozi plenornemu zhromozdeniu
k schvaleniu a zapisovaniu do broniby. Pre spravenie
a sjednotenie tejto cinnosti ONV poriadalo skolenie bro-
nibarov v Rusombraku, ktoro sa zucastnil predsed MNV
Alexander Krcimerek. Potreba vedena i doplnenia broniby
sa zachovala plenorne zhromozdenie MNV, kde bolo prija-
te usnesenie ktorym bola ulozena uloha doplnit bronibu
Ondrejovi Ratulovskemu.

Autor broniby: tajomnik MNV - Ondrej Ratulovskij mes 31. VII. 1938
Spolupracovali: Jozef Fuzia st., Peter Kojis, Milan Gramot, Alexander Krcimerek,
Jozef Vozarek mladsi, Jozef Ratulovskij a dalsi.

V tomto case je olivatelstvo narodnosti slovenskej. Postuply
so socialnu stavica - poliak - lipok si zhromozdovone a obec
zije usporiadane bez rozdila. Aj socialne rozdilly medzi
ludmi so vyrovnali, niet chudobnych ani bohatelyh. Vsetci ziju tak,
aby so mohli chci pracovat. Toto vyrovnanie primierla
socializacia obce v roku 1960, ked sa v jeseni zablode
jednotne rolnicke druzstvo, ktori podpisalo 2/3 molodarov.
Zablodatelom JRD - agitatorom bol pracovnik ONV L. Mikulcis dr. Nanc
a spol. Ako prvij predreda druzstva bol zvoleny Jozef Kacosa ml.
Toto isty roba sa rozorali medzi, scelili hony a zozali sa
osiminy - sito a potrica. Tabu sa mistredil i debistok. Pretoze apo-

ločnej maštale nebolo nistredoval sa do gádov s veľkym maštalam. Začiatkom roka 1961 sa družstvo slúčilo s Kvačanami, kde bol spoločný predneda dr. Máňo. Družstvo sa postupne slúčovalo vo väčší celok, keď bolo s ním pričlenené Borová, Tánovec a Hutky. V Matiašoveciach sa začína budovať korp. dvor v Stredných Matiašoveciach na pozemkoch Gonsinica a J. Ratulovského. Dvor pozostáva z Kravina, sviničiarne, 2-oh šépu a silašiny jany. Hlavným majstrom stavby je murár Jozef Škvarč, terón - Štefan Bobaš, Pavol Kabaňiak a ďalšia sietka pozostávajúca prevažne zo žien, ktorí pracovali i na stavbe i v poli.

Potom nasledovali ďalší predsedovia tabto: Jozef Sutoris - Kvačany, Ján Tkáč - Kvačany, ing. František Flórek - Kvačany. Predstavenstvo družstva sídlilo na MNV v Kvačanoch azdes r. 1972, kedy sa presťahovalo do novopostavenej administratívnej budovy na korp. dvore v Kvačanoch.

Družstvo v jeho začiatkoch doslova živorilo, výsledky boli slabé. Postupne a rýchlo sa smáhlo a začalo dosahovať lepší výsledky vďaka novým skúsenostiam pri riadení prác, obrábaní pôdy. Na pôdu prichádzajú prvé polnohospodárske stroje, ako je traktor ZETOR-25 na ktorom v jeseň r. 1961 doferuje predneda MNV v S. Matiašoveciach Štefan Fuzia. Tabto JRD zaprisúdilo svoje býrene medzi spoločnosťami, presvedčilo výsledkami súkromných roľníkov o prednosťach tohoto hospodárenia a tab postupne podpísali JRD i nasledovní: Jaroslav Martinec, Jozef Fiedor, Vincent Dutka, Jozef Krémerek, Štefan Benič, Jozef Projček a ďalší. Do dneška súkromne hospodári asi na 7 ha pôdy Štefan Urbár, ktorý na hospodárenie viac dopláca ako získava.

Do roka 1960 asi 65% občanov pracuje na polnohospodárstve. Ostatná časť obyvateľstva odchádza pracovať do S. Mikuláša do Závodu 1 móža - Koziarstevských závodov, Glejony a inde. V rokoch 1960 - 1980 mi je potrebné veľké pracovných sil na polnohospodárstve a zostáva len asi 40%.

A tak prichádza i ubytok občanov, bo odchádzajú sa pracovať do miest, lebo dochádzka do práce bola nevyhovujúca a ľudia odchádzajú na trždiakovky.

Situácia dochádzky do miest - Ružomberok - Mikuláš sa zlepšuje v roku 1952 keď ČSAD zovádza autobusové spojenie Hvozdany - Suchá brisovanka - Pivnice a späť.

V roku 1956 dostávajú vlastní autobus, takže sa situácia zlepšuje a 2 x denne prejde autobus i do Lipt. Mikuláša. V týchto rokoch sa upravuje aj cesta, upravávajú sa so Suchej ku kostolu, upravujú sa od Vrbov ku Pivnici. Sú nstanovené 2 zastávky ako pri Pivnici - Vyšná pri MNV - Matiašovec.

S ubytkom obyvateľov mivisi i zriadená výstavba obcí. V jednom štádiu 10 rodín sa postavil tieto domy.

Roky 1950 - 1960: 11 domov - Antón Ogorek, Ján Lústik, Vincent Dutka, Stefan Fuzia, Alexander Hrdimarek, Bernat Fiedor, Ladislav Vysparina, Ernest Stanik, Jozef Rozčel, Ján Fit, Alexander Kozol.

Roky 1960 - 1970: 14 domov - Antón Granat, Blažej Bobák, Ondrej Rátulovský, Jarolím Rátulovský, Vladimír Prva, Vladimír Rátulovský, Jozef Bella, Vlado Urban, Eduard Fuzia, Peter Sekan, Jozef Gajan, Emil Stanik, Gustav Trnovec, Hončien pri Pivnici.

Roky 1970 - 1980 13 domov - Tomáš Laurinec, Eduard Tápaj, Emil Bobák ml. Bohuš Ganšerica, Rudolf Thoštúrik, Cypran Hrdimarek, Vladimír Lústik, Ján Gajan, Ján Granat, Jozef Skvarik, Alexander Kozol ml., Peter Ogorek - Zoltán Kozol.

Posiár pomenovaný u Jozefa Rátulovského 18. augusta 1950. Príčina požiaru je hra detí so sápalkami pri stodole a hromne čas požiaru 14³⁰ hod. poobede. Požiár vznikol i vrodou i dobytak. Za pomoci občanov ešte toho roka je dom postavený.

Talí požiar vo Vyšnej Matiašovci na budovni medelu r. 1972. u občana Ladislava a Anny Kozobovej. Príčina požiaru je ľobolne vyburnovanie, keď dom nemal kominu a bol pokrýfý slamenou a síndlom.

Pašcar usmrtol o 7. hod rono ciarloine skorel i dom v mi-
sastve Josefa Bellu, stonj na bol mozy'vany'. Harilo sa na
motorovon strukc'ov. Bol viac medostatok vody s Matheho jarku

Vyšina' cást' obce v Matiasovici bolo na'
opustena' a stali napol'aricani' domy Ondreja Komora, Emila a
Ernesta Stanika, Josefa Bellu a Ivanova pastiereni'. V roku 1978 -
1980 domy boli srovlone' a teren urovnany' p'orovy'z' prosthorom
Na mieste starych domov postavil v r. 1980-1982 rebracni'
chobupy s. Stibulova' - kl'asicko v konicy, televizi, iny. Budo'
a s. Medzihrodsky'.

V Nisnjich Matiasoviciach v roku 1973 sbrirali najstary' dom
Gajanovici vlastnici Josef a Jan. V roku 1976 bol sruicany
dom Gibarovej pastierne, kde sa vylindovat park.

Kulturna cinnost' v obci je na priemernej úrovni. Striedavo sa
obnovuje i doplnuje. Možnosti kulturne pracovat' su podstatne
lepšie ako v minulosti. Slabšie pracuje mládež. Pricina je
pravdepodobne v tom, že mládež odchádza do škôl. Tablika
ludia využívajú televízory, ktoré v obci sociali asi v roku
1963. Zambol i divadelný brizob. V rokoch 1977-1978 sacina
kulturne pracovat' zbor pre občianske záležitosti pod vedením
nasprav Eduarda Fudra a od r. 1979 Ondrej Rotulovský. Konkrétne
ZPOZ robí gratulácie pre jubilantov, rozličky na pohreboch,
uvítanie novonarodených detí, jubilejne soboty 50 rokov, orlavy
1902 a pod. Táto služba pracuje s Ornelovou besedou - Kamel Bencó.
Pre túto cinnost' bola moderné zriadená živá sala nad pohostinst-
vom. Približne 2x ročne sa konajú larcine' z'obavy, ktoré orga-
nisujú služby ČČK, SZM, Poziarna ochrana, Ornelova' beseda, ZRP škôlky.
Pre naplnenie kulturného dramia a prebudenie divadelnej odotni-
ckej cinnosti prišli na pozvanie odotnici z kvacian dňa 31. XII. 1978
s veselkovou v 3-och dejstvach pod názvom Zénik z Pariza.

Na tohoto čam OB sabsoda' divadelný brizob, stonj ad' d' r. 1983
vystupuje s nasledovnými hranami: Zénka Dura Šuplatu, Mirandolina,

Marina Kavranová, Ľovček, ktorý videl smrť. Režisuje Frormil Benčo, herci: Emilia Gajanová, O. Ratulovský, Hanka Benčová, Jerolím Ratulovský, Marta Granátová, Miroslav Ratulovský, Daniel Ratulovský, Blažej Bobob ml., Hana Ratulovská, Daniel Granát, Viera Karcelová, Jozef Fiedor, Eduard Fuzia, Vlado Urban ml., Ľuba Tinovcová, Zdena Sebanová, Ján Hulec.

Zveličenie a skrášlenie obce.

Začiatok veľkého rozvoja obce možno datovať hneď po vojne teda od roka 1947. Preto od tohoto obdobia uvádzam i predstaviteľov obce, predsedov a tajomníkov a ich funkčné obdobie. Takto môžeme overiť a dokumentovať snahy našich predchodcov, ktorí sa o to čo dneška máme nemajúci možnosť dozvedieť. Preto je namieste aby sme ich za ich snahu i obetavosť pre spoločnosť zvečnili do tejto kroniky, aby si vtedy keď odídú z tohoto sveta zostalo ich meno v práca spečatená, aby sa dielom nimi vykonaným dalo i meno rozlíškov.

- Ľalman Urban - predseda, Ondrej Plachý - tajomník od 1944 do 1955.
- Peter Hozáň - " - , Antón Granát - " - od 1955 do 1957.
- Milan Granát - " - , Štefan Mikuš - " - od 1957 do 1960.
- Štefan Fuzia - " - , Milan Granát - " - od 1960 do 1965.
- Gustav Tinovec - " - , Bernat Fiedor - " - od 1965 do 1970.
- Eduard Fuzia - " - , Jozef Bella - " - od 1970 do 1975.
- Alexander Krémárčik - " - , Ondrej Ratulovský - " - od 1975 do 1985.
- Ondrej Ratulovský - " - , Jozef Bella - " - od 1985 do 22. XI. 1990.

Už pred rokom 1945, teda pred vojnou vznikli súkromní vodní elektrárne v domoch Ján-Jozef Benčo, Ján-Imrich Fiedor. Väčším podnikavosť v prospech svoj ale hlavne obce vyrobil Jozef Ogorek mlynár, keď v roku 1945 zaviedli do obce Vyšných a Nižných Matiasoviec elektrickú sieť 3x220 V so súkromnej elektrárne Plachého a Podmustravy. Do dnes je tam zabudovaná Kaplanova turbína. Zariadená elektrárna nebola transformovaná ale dokonale nahradila petrolej, korbity. Jozef Ogorek dedil po otcovi aj mlyn do ktorého máhon vody bol

regulovaný a poloha Radin od domu Jozef Škvarca, ktorý bol zlikvidovaný v roku 1960. Tabuľka miestna elektrická sieť sa zlikvidovala v roku 1958, kedy prichádza tab zvaná Zilinská elektrika. V tomto období sa už niekoľko domácností zabýva zariadením elektrospotrebiteľov ako sú: elektrické pece, motory pre pohon rezáčik, cirkulárov. Prvé batierové rádio vlastnil Jozef Goniemca. Tabuľka prvé motorky mali Jozef Maciň, Jozef Goniemca a Jozef Čoprek mlyn. V povojnových rokoch už najmenej 10 domácností vlastnia bicykle. Vynásivoli ich sa nákupom do Siednice, Štúboľša

Tento popis života v obci je dodatočne dopísaný z poznania Brončára a doplnený starších pamätníkov.

Kedže takýto postup vedenia kroniky je podľa smerníc pre vedenie obecnej kroniky nevyhovujúci, Rada MNV prijala uznesenie pre doplnenie kroniky 1x ročne po predložení návrhu pred rodn do 15. marca v roku.

Zapísané 15. III. 1980.

V 6. PRP Rada MNV prijala uznesenie o predprojektovej a projektovej príprave pre obecný vodovod. V roku 1978 bola na základe osobného dojednania daná objednávka na vypracovanie projektov u organizácie Severoslovenské vodárne a kanalizácie v Ziline. Na tomto základe projekt úlohu spracoval SEVak stredisko Ružomberok, projektant Marian Kruppa. Kedže stavba predstavovala finančnú hodnotu 4 mil. Kčs. Preto sa inštanciami z ONV v Š. Púchovci sa pristúpilo pre projekt v 2 etapách. I. stavba bola vyprojektovaná v hodnote 2 mil. Kčs a obsahovala tieto

objekty:

- 1) Zachytenie prameňa

- 2) Prameňná komora

- 3) Okredenie prameňa

- 4) Odpad z komory

- 5) Prístupová cesta s prameňom 96 m

- 6) Prístupová cesta s vodojemom 96 m

- 7) Prívodní potrubie do vodojemu 1290 m

- 8) Vodojem $2 \times 150 \text{ m}^3$ + armatúrna komora

- 9) Okreda vodojemov

- 10) Odpad z vodojemov 84 m

- 11) Rozvodní potrubie 296 m

Zapiski 30 marca 1982.

V roku 1981 sa započalo so záchytnou prameňou. Pre tento účel pri prameni v mŕži sme postavili provizornú budovu. Keďže sme nevedeli túto prácu vykonávať, robili sme iba pomocné práce. Hlavnú činnosť vykonávali pracovníci SEVak L. Mikuláš pod vedením inž. Lopiaroviča.

V rokoch 6 PRP sa vykonalo skrášľenie okru. Vyhľadovol sa park pri škole kde sa ustanovila parkierení. Toho istého obdobia a spravil park pri kostole.

Takties sa spravila nová ohrada cintorína, ktorá stála 30.000 Kčs. Obyvatelia túto prácu robili ochotne a väčšiu časť na brigádach bola nezvyčajná. Odpracovaní pri vodovode 659 hod.
Zapiski 15. IV. 1983.

Rok 1982 bol úspešnejší pri výstavbe diela vodovodu. Vykopala sa základová jama a kľúčnica cca 600 m³ a mechanizmom BRD. Keďže prácu nestačili usporiadiť, pokračovalo sa vo výkope so strojovým riadením Agrostaru v J. Hričkom. Pracovali pri výkope a bagrom Detvan, 2 x T-148. dumpers a 1 buldozer. Vyhľadovali aj prístupovú cestu. Takties vykopali základy pod prameňom čomern. Tohto roku sa vybetonovali základy pod objektom vodojemu v obkole, betón s Agrostaru a J. Hričkom. V decembri boli študovali stavbami za. Námestov. poradení paraly pri vodojeme. Stavbu čosor a majbra vykonával tajomník MNV O. Rátulovský. V tomto roku sa zakúpila väčšina častí vodovodných rúr novodurových / 150 a 110 mm ako i iný inštalčný materiál.

Ďalšie sa doplnuje stavba kultúrneho domu, ktorú vykonával E. Fuzia a J. Bella v rokoch 1970-1975. Stavba sa začala s veľkým elánom. Stavbu ľahko horšie dokončili, zvlášť omietky a poriešenie výrovy. Eduard Fuzia bol učiteľom na meňovskej škole v J. Mikuláš a iba včeri dokončili murársku prácu. V matiarovciach týchto odborov nebolo. Stavba bola skolaudovaná v jerevi roku 1975 ako stavba 5 RP bez medorobkov. Nebolo zariadené javisko, usporiadené sprjovacie chodba a vchod do budovy vrátne žumpky.

Tieto nadvaheré práce - javisko sa dokončilo v r. 1977. Zúmpa a schodisko
v roku 1983. Prípravou odpracované 1722 hodín

Zapísani 22. marca 1984.

Rok 1983 bol tabličou úspešným rokom pre vyštartovanie
veľkého ale potrebného diela vodovodu budovaného v investícnej
obci Z. Vybudovala sa pramenná komora, kde bolo treba cca 80 m³
betónu 350. Provizornou sieťou s prameňmi poskytnúť vodu a cez mo-
ciare tiež bol problém prejasnen. Naštartuje tento rok bol silný suchý.
Taktiež po leňnej sieť sa betón dopravoval domiešôvacími v obroku
5 m³ betónu a celková váha 17 t. Až sa hora opývala a nem zabírala,
keď stroje Agrostarm a I. Hvidbn tento betón vozili. Taktiež ostatný materiál,
tehla, cementárne zariadenie, púšť, izolčný materiál, dreňákny materiál vozil
mohl. vozidlo tohoto podniku. Stavbné práce sme vykonali tabličou svojponocou

Vybudovali sa aj armatúrná komora pri vodojemoch. Tehla sa
vozila zo Zubrotovej na Orave. Taktiež svojponocou sa spravili sôblydy
a ostatné menšie práce.

Toto istého roku sa zabudovali i prírodné potrubie v dĺžke
1.290 m. Vodiča čiar sa kopala frízami meliorčnými v priekliku 2-obj
dri. Asi 100 m cez Maci chrt sa kopala ručne. Potrubie kľádol
za pomoci majstra Jón Smutniak, ktorý vykonával i tlakové skúšky
na potrubí a celkové sa veľkou mierou zapísal do histórie nášho
vodovodu, lebo všetky vodárenské práce sa vykonávali pod jeho vedením.
Celkové odpracované bezplatne 4.572 hodín

Zapísani 16. apríla 1985

Rok 1984. Pracovalo sa na II. štádiu vodovodu.

Práca pri vodovode pokračovala veľkým tempom. Občianu odpracoval
4.266 hod. Dokončili sa objektívny vodojemov, omietky, termálne vodojemov
a izolácia. Za pomoci strojov Agrostarm sa vykonali zôsobní potru-
bie v dĺžke 3.788 m. Potrubie sa tlakové odskúšalo, orodili od-
balovacie, vzdusňujú. Vode provizorne už bola v obci N. Matiasova

Omietky pramenný komory vykonali murári z ŽRD L. Kola.

Osmičky vodovjemev a armaturny barmoy vykonávali platni brigadni
 zaisteni nitromne pod vedenim Jona Demina a S. Mikulicia VSP.
 Za tento rob sme dostali Cestni uznani I. stupna od Vlady Slov. Soc. republiky.
Zaplateni 30. mija 1986.

Rok 1985 bol rozhodujici pre usporiadanie srodnej stavby. Bolo
 hodne nedarobov a obciana mraveni. Funkcionari vynalozili posled-
 ni sily pre dokoncenie diela vodovodu. Dokudovali sa 4. sachty pro
 trasu sarsobneho potrubia, obradili sa vodojemny, tlakovny a vodotermny
 sa odskrhali vodojemny a vyboral sa ich saryp, odporne mury, pracovna
 cesta a plošina, obradil sa prameni a vyborali posledni upravy pred
 kolaudaciu. Voda sa napustila do celého mlynu a 10. dec 1985
 prvi obciana bevi vodu z verejného obecného vodovodu. Slavný deň
 vyvrcholil 24. jan. 1986, kedy sa vykonala úradná odberová kolaudácia
 stavby vodovodu. V tomto robu obciana odpracovali 1.756 hod.

Za tento výsledky 22. aprila 1985 z. predneda A. Kreimirov prevzal
 Cestné uznani I. stupna

od Vlady Slov. Soc. republiky.

Za rok 1984 sme dostali pre
 obec Cestné uznani Rady ONV L. Mikulicia
 za výsledky dosiahnuti v roc nitari
 za rok 1984.

Financni vyjadrenie celého diela je:
 plánov. fin. hodnota: 3.624 mil Kčs
 skut. - hodnota: 3.624 mil Kčs
 plánov. financ. limit: 2.563 mil Kčs
 skutoc. financ. limit: 1.764 mil Kčs
 Vlastna práca: 772 tis. Kčs
 Celkové odpracovani hod: 12.915 hod.

VLADA
 SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

ODDELIE

ČESTNÉ UZNANIE
 PRVÉHO STUPŇA

MIESTNEMU NÁRODNÉMU VÝBORU LIPTOVSKÉ MATIAŠOVCE

za výsledky v roku 1984 v socialistickom národnom
 organizovanom národnom výbore za podiel 88. výtka
 Slovenského národného povstania

na vami
 1984

VLÁDA
SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

UDELUJE

**ČESTNÉ UZNANIE
PRVÉHO STUPŇA**

MIESTNEMU NÁRODNÉMU VÝBORU LIPTOVSKÉ MATIAŠOVCE

za výsledky v roku 1984 v socialistickej súťaži
organizovanej národnými výbormi na počesť 40. výročia
Slovenského národného povstania

celá stavba vodovodu na hĺbkoto zapíjala do histórie a bronzby obec
to stavbou sa zapíjajú i meno tých vtedyjších funkcionárov, predsedu
MNV Alexandra Krámbra ale najmä tajomníka MNV Ondreja Rátulovského,
ktorý mimo množstva prác vykonával moderné stavby, dozor na stavbe, od-
sobovanie materiálom. Iného usnania mu obec nedala. Ostáva mu iba čestné
miesto pre pár riadkov o jeho mene v tejto bronzbe, čo si tabuľka musel
zapísať sám. Toto skromné usnania nech je pre budúce generácie po-
vzbudením a vďakom skromnej pracovníkovi pre rozvoj a zveličenie
svojej rodnej obce.

19. mája 1985 uskutočnil prietok meročín medzi Beňušoveckým a Tráveckým
krajom. Za 10 minút prišiel k obci J. Matiašova v úseku od Sielovského
chotára po potok Serešča 75 cm vodný príval s chrostitím, mŕtvom,
porastom trávy až do pivnice a spodných bytami. Zvlášť postihla
domy E. Fúsen, A. Krámbra, J. Macáňa, teda domy na brežisku. Príval
šiel takej veľkosti a tak rýchlo, že sa regulovani bývala Radina prišiel
na pole až po vodnú Serešču a smerom dolu až k Novej Sielnici
zapísať 27. marca 1987.

Rok 1986 je pre obec bludný. V práci sa polávil. Udrživara sa
len jaskynjaca zeleň. Odstránili sa 2 poruchy na vodovode. Možnosť
zaznamenať len tri skutčnosti, že do obce či v zime či v lete sa sta-
huje divá zver, diviaky, jelene ba i medved'.

Čestní stavba J. Matiašovi započínajú na stavbu cesty Huty - Matiašova.
Vybravajú sa osemní prípravné práce. Cesta má zmerať hors obce
Zvlášť vo Vysokých Matiašovciach. Z tejto časti obce sa veľa ľudí
odťahovalo do N. Matiašovce, časť vymeralo a ostáva len 6-7 domov
obyvaných, Jozef Boháč me. Ľubomír Ogorek, Václav Jonák, Ján Goničica,
Ján Golica, Miroslav Jurák, Miroslav Juraga, Jozef Ogorek, Emil Štokm.

Vznikli nové chotupy na rekreačnom v týchto bývalých domoch:
Ernest Štokm - chotupor Peter Borák, Emil Štokm - chotupor Ján Medvedevský,
Kornel Ondrej - chotupor Štrbulovi - kňazského roštom, Jozef Krámbra -
chotupor MUDr. Renter - primár int. oddel. v Ziline.

Zápis 20. V. 1988.

Rok 1987 je krásný bez zvláštných změn. Občanů ovládnutí
ve v. Matiasovce chytřejším zvonem a na jej místě postavení
novin - modernizuj. Vzniklo to na podnět z novin SMER ze 24. IV. 87
kde je kritizovaný její stav. Všechny správce fary Michal Lipsták na
věci nřal, posílal MNV o zřízení a postavení nové. Tak se stalo
a svonice dálejší slíší se církevní i historické cíle.

Cesta se buduje na Oravě ve velkém. Budující oporní míry
okolo Srdieho potoka od Pivnice - terejská otáčka autobusů až po
Jóna Galicu. Cestou zohřejí obrem starší cestu posazení ověn
pod sady. Ostávají jen 3 ks pamiatkové lípy. Až tohoto roku
za rok 1986 Rode ONV uděluje obci za výsledky i socialistický
nitási Čestní Měrami.

Zápis 19. VII. 1989 za rok 1988.

V roce 1988 se započalo s přístavbou sociálních zařízení
pro mateřské školku při bývalé národní škole. Stavba se přibývala
a nicárne se přibývala plechom až celá budova vykopána se až
řevmpa pro kanalizační vody a zabudovalo odpadové potrubí.

V roce 1987 se přibývala plechom i budova MNV a jednotky.
Práce vykonat Agenta J. Hrdáka za pomoci občanů.

V bývalých Středních Matiasovce má stoji menší a dedinka. Posta-
vili tu domy mladý občani. Za roku 1980 ich menší si uvedení
v předchůzajících částech. Od r. 1980 postavili Josef Topuz - občan
z Dlejší Líby, Alojs Groneš. Nedostavane domy si vlastnictvorn Lúben
Ogoruba a Jaroslava Urbana.

V letech 1979 - 1988 velký rozvoj je zaznamenaný na TRD L. Holi, dvor L. Matiasov-
ce. Je vybudovaná velká provozovna dílna, diagnostické středisko, skladové
hospodářství a velké parkovní pro hosp. stroje a zařízení. Plocha dvor-
stuného dvora se rozvíjí a celkové potěrá až 2 k. O nřivělosti a vy-
stavkou je tu přeměně medonizácia, pomocná výroba a přelo se
postavení velké hotovna na první palivo. Končí se výrobky cca 50 k.

2. história tvorby orla:

Liptovské Matiasovce (o. Liptovský Mikuláš)

Kanálka r. 1924 klúčovým významom a Vyšným Matiasovcom.

Keďže okrem orla a minulosti vlastnili historické knihy, ich orl
a súčasnosti by mal obsahovať dva symboly. Celkom to nie je možné.

Symbolom Nižným Matiasovcom bol kráľ Ladislav, patrón farského kostola,
symbolom Vyšným Matiasovcom bol poľnohospodársky motív.

Nižné Matiasovce

Pôvodne jestrovali iba jednu Matiasovce, ktoré vznikli a chodili
Vielnice. Nепriamy dokaz ma „Matiasov nem“ je už r. 1283. Priamy
pisomný prameň ma dedinu kranu Matiasov je potom r. 1412, ktorý je
súčasne najstarším zmienkou o obci. Už r. 1438 ma Matiasovce
delili na Nižné a Vyšné, a niekoľko neskôr ešte aj na Stredné
Matiasovce. O Nižným Matiasovcom mali Matiasovskosť r. 1584
až štyri ľudia. O obci pravdepodobne už r. 14. storočí štál kostol,
ktorý bol zasvätený sv. Helene.

Dnešný znak je datovaný ako do 16, tak aj do 17. storočia a je
naznačený kr. Ladislavmi. Nižné maliarstve sa samostatne rozvíjali
do r. 1924 do ich zlúčenia s Vyšnými maliarstvami do okruhu
Liptovské maliarstve.

F. Múčený lordi, na r. 15. i 16. storočí nižné maliarstve spolu
s Vyšnými tvorili jednu okruhu. Tože je, na ešte aj v druhej polovici
18. storočia kancelársku úlohu vykonávali iba nižné maliarstve. Ich
najstaršie známe pečiatko je z r. 1786 a jeho historickým symbolom
je Ladislav zobraný ako panovník. V pravej časti má niekoľko. Zelo počet
menších pečiatok je rybný a podľa počtu, z ktorých po pravej strane hráť
prehrávajúť rybný náčrt, po ľavej strane neúplný pravek. Kruhová
oválna pečiatka má: * PECET NISNO MATIASOVSKA *

Opísané pečiatko okruhu používala až do začiatku 20. storočia.
Na konci 19. storočia si nechala vyhotoviť oválnu nápisnú pečiatku,
z ktorej je nasledovný trojriadkový text:

LIPTÓ NEGYE ALSÓ MATTYASÓCZ KÖZSÉG PECSÉTJE.

Okruhu ju používala ešte aj v r. 1913. Pečiatka sa dodnes nachádza

* Liptovskému múzeu v Banskobystrici.

* Okrem dnešných Liptovských Malasovic vznikli Malasovice symbolizujúce uzavretú horu - symbolizujúca hradba kráľa Ladislava.

Vyšné Malasovice

* Námci jedného Malasovca, v ktorých prvá písomná správa pochádza z r. 1412, sa už r. 1438 spomínajú aj Vyšné Malasovice. Ide tiež o samostatnú obec, ktorú stávil komorný rod. O klúčovníci sa Vyšné Malasovice dlhé storočia nazývali iba ako osada. Mestnú kancelársku úlohu konala až okolo polovice 19. storočia. Vyšné Malasovice sa samostatne nazývali do r. 1924 - do ich klúčovníci s nižšími Malasovicami v obci Liptovské Malasovice.

Vyšné Malasovice boli poľnohospodárskou obcou. Zohrávali to aj skelný kvázy. V osadnom poli pečaťdla je štvorcovité sklenené plecho s kráľami, cepom a kosou. Jeho odhalenie na dokumente z r. 1870 objavil a usugnil E. Kupčák už r. 1944.

* novším výskume sme odhalili toto pečiatka našli už aj na
pisomnosti z r. 1866. Kruhový pečiatka narytý v krasne umie:
Okra Vyšné Matiasove.

Beňko J.: Osídlenie severného Slovenska. Kešice,
Mýkodeslot. vydavateľstvo 1985, s. 109-110.

Hudák J.: Patrocínači na Slovensku. Bratislava, SAV 1984 s. 159

Kučák E.: Erly liptovských okci. Liptov 4, 1944, s. 285

Mličný F.: Dejiny osídlenia Liptova do konce 16. storočia
(2. časť). Liptov 8, 1985, s. 158-159.

Vitek P.: Erly okci a miest v Liptove. Liptovský Mikuláš.
ŠOKA 1988, s. 17-18 2. vydanie ŠOKA 2000, s. 26

Nastredný slovník okci na Slovensku II. Bratislava,
Veda 1944, s. 170-171.

Liptovské múzeum v Ružomberku. Pečiatky a pečiatka,
č. 01 2654.

Státny okresný archív v Bytči. Krajský súd v Lučňanoch, K 135

Státny okresný archív v Liptovskom Mikuláši. Zberka odhlásených
pečiatok a pečiatok.

Stredný archív geodézie a kartografie v Bratislave.

Operatívne katastrálne mapy, Liptovská kúpa č. 31

Oblasť Liptovské Matiasove leží v nadmorskej výške 623 metrov
nad morom. K dolnej časti oblasti dosahuje nadmorská výška 606 - 1010 metrov.
Leží v spojení Čiechovskej doliny a Západných Tatier v asymetrickej
doline potoka Tucha. Prírodným výtvorom, ktorý normujú ľudia, najmä
ani čas je jaskyňa Dúpnica.

Jaskyňa dáva svojmu miestu duševný výraz. K nej si mladobylčania
ľud klonili náležu. Jej poslanie je odpraktovane špecifickým priradeným
oblasti a nárečím, ktoré je sústredené na dvoch vyšších polohových
kvalitách. Najjednoduchšia časť nárečia sa nachádza priamo v strede
miestnosti. Ide o šesť štád úlohových dobrane podhory.

K jaskyni Dúpnica patrí aj priradený oblasť - presne ohraničené
a vymedzené územie.

Uvažujem o veľkom priestore ju, ktoré niekedy odmieta, ktoré sa
prekínajú, sú pôrodné, čo znamená, že vznikli niekedy
pred 1500 rokmi. Dva z nich pri nýštení na brehu sú
dokonalé vtierané do skaly. Špecifikom ľudí doby kaštalskej
bolo, že pre svoje obranné ciele vedeli majstrovsky využiť
prírodný terén. Na najvyššom bod posvätného okruhu
nadväzujú dva kráľá s plošňami. Chodničky, ktoré sa
vliehajú na kráľami a spájajú sa do cecky, ktorá nás
po klaznom brehu privedie k najvyššiemu položenému
kráľku. Stradiško má nepravidelný oválny tvar. Podľa
typu ho môžeme zaradiť do mladšej doby kaštalskej.

Na druhej strane sa nájde v tomto kráľi, v malej jaskyni
našli dočasné úkryt ľudí a na druhej strane od Stradišok
kata najväčšie uteráči a kletoria.

Prí tomto kráľku nachali neskoršie nárony - Stradiško
a Upálemica.

Presný námer lokality, kde sa nachádza, sa volá
Vypléň kaly. Ústrol, ktorý oddeluje dolinku Studienky
od rieky Prichomského dol osídlený tiež v mladšej dobe
kaldětskej. K nariadeniu jeho existencie sa nikto aj
nemohol na lesnatom brehu májarskeho údia.

Jed príležitosť na tomto mieste nypredá o tom,
že kadičto kedysi rieka tvorila reku klamnej
pravekej cesky Liptonom.

Dr kolto období možno datovať aj nemiš keliho
hradiska na mestroni. Kaldětskou kolto brádku kolto,
že jeho severný a južný prech kolto opevnené okolice.
Tento priestor mohol slúžiť na ochranu ľudí, dobytku.
Kaldětskou hradiska možno datovať do doby stároravia
nahrador.

Kvôd Studij doliny narástol kúštinami, upadol do
ľudského nahudnutia. A tak to má byť. Bez kolto,
ky sme nikdy nepočuli krásu stároravia.

Starosta obec p. Daniel Kukulovský a okresní zastupitelstvo
ustanovilo v roce 1998 na kromědru obec p. Květinu Uhrovnů.

Květinu Uhrovnů rodená Boháčová, narodila se v roce 1953
na Vyšných Matiasovcích rodičům Jozefovi Boháčovi
a Margite Boháčovej rodenéj Krokáčovej.

Dokladá som sa miest ľúbo KRONIKU ma navelovanie
histórie, tradícií a potrieb pre budúce generácie.

Vr širokousti plati:

"Kto nepozná svoj minulost, není poznat přítomnost ani budoucnost"

Kronika
je oko

stroma života

Či píše história:

Pred rokom 1283 býval v Liptovskej Vsiľ poddanyj Michal, syn Gudunav. Za nekľápe nástuky či slukty kráľovi kšhal právo slatník menšij územij celok v obštari Vsiľ. Keďže v slatníctvom a obšpodarovaním jeho polá a účinám okolnjel sielnicelých majitelov kamojščim poddanýmim vnikli nedorokumemá, musel obe strany rozšúdit' kúpam Grolenskelo komitátu. Jeho kššenie rešútil a potvrdil kráľ Ladislav IV. v roku 1283. Spoumal v tom, že Michal precechal bývalý majitel sielnicelých poddanjel a keď mu dal iný majitel kráľ bol rydelený vo sielnicelých obštara. Ležal v severnjelodnom okraji medajšičel sielnicelých obštara v údolí poloka Suclá Vsiľica a v susedstve severokápadnelo okraja kmošičel obštara.

Pr Michalovi nededil tento majitel jeho syn malý. On sa tu usadil a majitel i vradu dostali návrh odvodený od jeho mena. Prada v 14. storočí sa ešte bradonal pónodný vzťah kolo majitelu

z Siebnici a novú časť pomerušali aj národnú Vyšnú Siebnicu.

A pri polovici 14. storočia maliarsky majetok patrilo miestnym
nemianskym kňazom. Tie sa ku roku 1356 dohodli na rozdelení majetku
na rezervu a jurnú časť. Rezerva pripadla Mikulášovi a Matyjovi,
jurná Mikovi, Ondrejovi, Benadikovi a Laekovi. Vídliška na obidvoch
časťach dostali primerané národy nižné maliarske
a vyšné maliarske.

nižné a vyšné maliarske tvorili v 15. a 16. storočí jednu obec.

Roku 1536 boli kňazi sedliacke domácnosti odňaté od 2 port - brán.

Okrem sedliackych bývali tu aj štyri domácnosti stolodníkov, remanov

a dvoch kúriach. Medzi remanov patrili poddanskú pôdu a sedliaci

upadli na kňazov, prípadne sa odsťahovali. A druhej polovici 16. storočia

tu už sedliaci neobdávajú, tak koniec 16. storočia tu nebývali ani

kňazi. Roku 1584 v nižnej maliarskej štáli štyri kúrie remanov

maliarskych a v vyšnej maliarskej jedna kúria. Koncom

16. storočia mali maliarske päť nemianskych kúri, kňaz a fara.

Patrili k typickým lipčanským nemianskym dedinám.

nižšie a vyššie matiasovce mali spoločného riaditeľa až do konca
60-tych rokov 19. storočia. A koncom storočia sa administratívne
zamožstali vyššie matiasovce. Rozdelená administratíva obidvoch
obcí pretrvala až do roku 1924, keď boli späť nižšie a vyššie
matiasovce spojené, tentokrát však pod spoločným názvom

Liptovské matiasovce

Rok 1924 bol pre nižšie a vyššie matiasovce prelomovým.
Nariadením Ministerstva vnútra bolo nariadené klúčenie
obidvoch obcí do jednej politickej obce pod novým
úradným názvom

Liptovské matiasovce

Obce nemali názvy a klúčenie, a preto poslali odvolanie
na Ministerstvo vnútra v Prahe. Ich knažka sa však
nestrelil s odovzdaním a na základe rozhodnutia ministerskej
rady obce boli definitívne klúčené do jednej politickej obce.

Yanospašna oke

Rok 1998 je rokom komunálnych volieb.

Volby sa konali 18. a 19. decembra, a ktorýkoľvek starosta oke bol nasledujúci p. Kamil Benč. Do volieb nastúpil ako kandidát na politickú stranu Stranu zelených na Slovensku, ktorý bol kandidátom. Druhým kandidátom bol p. Ján Janák na politickej strane Kresťansko-demokratickej ľudia. Predstanovanie kandidátov pre volby starostov a poslancov okených zastupiteľstiev bolo prílohou č. 1 k tejto kronike.

Dňa 15. januára 1999 na prvom zasadnutí novozvoleného okeného zastupiteľstva bol p. Kamil Benč ustanovený do funkcie starostu oke. Za poslancov okeného zastupiteľstva boli zvolení:

Miroslav Benč, Anna Benčová, Ľuboš Janák, Eduard Gromský, Alexander Krémáček, Miroslav Katalinský, Bláženka Jonšemicová, Ivan Godál, Jaroslav Mrhan.

Okené zastupiteľstvo si na svojom zasadnutí ustanovilo nasledujúcu komisiu:

- kultúry, vedelárnia a športu
- myšlienky a územné plánovanie
- ústavné prostredia a orgány poriadku
- okolodu, klúčik a cestné kúlu
- kviálna a bytóná
- finančná komisia, ktorá bola doplnená na poradnú úroveň ústavného zastupiteľstva 26. marca 1999.

Dňa 5. februára 1999 bola komisia okolodu, klúčik a cestné kúlu ústavného zastupiteľstva kviálna a bytóna, má úlohy vyplývajúce z ústavného zákona preskúmať charita.

Dňa 11. augusta 1999 ústavné zastupiteľstvo úradne na správu ústavného zastupiteľstva p. Milana Konáka a 10. decembra 1999 na správu ústavného zastupiteľstva p. Miroslava Katalanského.

Výstava, zmeny charakteru ústavného zastupiteľstva

monokolený starosta ústavného zastupiteľstva si predstavoval pokračovať v aktivitách predchádzajúceho ústavného zastupiteľstva

a starostu, a to pokračovať v realizácii sanatívnej a ČOV
(čističky odpadových vôd).

V roku 1997 bola vybudovaná prístupová cesta k plánovanej
výstavbe ČOV, ale nakoľko na jej realizáciu obec nemala
finančné prostriedky menovaný starosta obec p. Kamil
Beneš kládá rozhodnúť cestu k vybudovaniu a zabezpečeniu
malých čističiek odpadových vôd.

Dlhodobejší problém v obci bol s vybudovaním autobusovej
čakárne pred obchodom pri obecnom úrade. Kládalo sa
vhodné umiestnenie a vhodná stavba objektu, ktorá by
napadla do úzkeho priestoru medzi existujúcim ľudskou
obchodom a nachádzajúcim sa cestou. Keďže v tejto časti
prebehla polohovo potrebné prekrytie poloha a na
prekrytej časti sa dala vybudovať drevená autobusová
čakárňa. Realizácia stavby prebehla v termíne
od mája 1999 do júla 1999 s nákladmi 120 000,- Sk.

Projektantom starý kol p. Jaroslav Bábek - podnikatel z obce
Krasáry.

Dalším problémem do dnešní obce kategorie ukázkové
skládky TKO k 1. januáru 1999. Bol to dané rozhodnutím
úberského úradu nímanského prostredia v Liptovskom Mikuláši.
Bol potrebné zabezpečiť odvoz tuhého komunálneho odpadu
z obce na nelegálnu skládku do Parkinanskej Lúče.

Gamäcnosti nevládali ani nádobu, do ktorej by odpad
z domácnosti dávali, preto úberský úrad nýšiel občanom
v ústreky a nakúpil hromadný dorok nádob na odpad,
ktoré si potom občania mohli nakúpiť na úberskom úrade.
Dorok odpadu z obce je zabezpečený tuha dorokom, ktorý
úberský úrad objedná 1x mesačne. V obci sa i naďalej
nachádzajú kontajnery na skl.

Ukážkou skládky TKO a zlikvidovaním z nelegálnych
priestranstiev neľostojných kontajnerov sa začalo aj
znečistenie priestorov odpadom popri cestách a potokoch.

Počasie a jeho okolnosti v priebehu roka

V roku 1998 prechádza do januára 1999 teplote
nadpriemerne počasie. Denné teploty +3 až +5 stupňov celzia,
nočné teploty -5 až -10 stupňov celzia. Klomom januára
nastáva silné sneženie a kúsčenie mrakov do -15 až -17
stupňov. V februári sneženie pokračuje takmer celý mesiac
a nastala pevná hľad nima na Liptove.

Od 1. apríla sa oteplilo, pevné sneženie spravidla
i veľkosťové sneženie 5. apríla 1999. Leto nastalo už v máji
dusným horúcim počasím. V júni a júli počas ohľadov
mesiacov boli silné dažde. V auguste sa počasie upokojilo.
V októbri tiež pevné počasie a prvý sneh poletuje 17. októbra,
nočná teplota -1 stupňa, denná teplota +3 stupne celzia.
Od 16. novembra mierne sneženie, mraky -5 až -10 stupňov.
Ukľenie nastáva od 8. decembra a sneh kúsčal len na
Vyšňoch Matiasovciach. Od 20. decembra 1999 mraky -10
stupňov pokrvali do 26. decembra, kedy sa oteplilo.

Medalski rok 1999

A rok 1999 komreli
Mihra Gajamra'
Jan Bella
Eduard Gromskij ml.
Antonina Gullera'
Olivia Grenerakora'

A rok 1999 sa narodili:
Vudrij Janak
Keromika Burekora'
Matij Ilasna
Daria Timotej Babulonskij
Karolina Gledora'
Kevin Ivan Kij's
Jakub Fieder

Slávnostný zápis

23. júna 2002

*pri príležitosti posvätenia obecných
symbolov, posviacky rímskokatolíckeho
kostola a vydania publikácie dejín obce
a farnosti
v Liptovských Matiašovciach*

Ján Jaňák
starosta

Vdp. Marcel Šiškovič
farár

Prof. Thdr. František Tondra
spíšský biskup

Vdp. Pavol Adamčiak, rodák [signature]

Bývalí správcovia farnosti

Vdp. Jozef Biel'ak [signature]

Vdp. Michal Lipták

Vdp. Vladimír Martinický

Poslanci obecného zastupiteľstva

Alexander Krčmárek [signature]

Benčo Miroslav [signature]

Ivan Godál [signature]

Eduard Gromský [signature]

Jaroslav Urban [signature]

Blažena Gonšenicová [signature]

Miroslav Ratulovský [signature]

Anna Benčová [signature]

Jozef Ivan [signature]

Pozvaní hostia

Edward Gramb

BOROŠKOVA' KVIETA

Choran Alfonz

CHOVANOVÁ MARIJA

MURÁVSKÝ PETER

PETER VÍTEK

Pavel Melnyakovich

Milan Kostial

LUBOMIRA KUBALÁKOVÁ

VIKTOR MATIJO

VIGRA ŽEVČOVÁ

Kozák Milan

BÁŤEK VĚROSLAV

BÁLEKOVÁ ZDENA

MATIJOVÁ LÚDMILA

Pozvaní hostia

LADISLAV HÁMOŠ

~~.....~~

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cirkvený kôň

A obec je zložená nímsto - katolíckeho nymania
262 obyvateľov, 1 grékokatolíckeho nymania a 4 evanjelické
nymania. Farší úrad od 1. júla 1991 kardinála miestny
parár Marcel Viskovič.

A renesančnomu bloku n' mianých Matiasovciach stáť
kostol svätej Heleny n' rokoch 1584 - 1673, ktorý nymárali
protestanti, ale po odchode posledného protestantského katechéta
sa kostol nymáral, neustále chátral. A roku 1697 dal
na mieste kostola svätej Heleny postaviť nový kostol
nítrieňsky biskup a uherský kancelár Ladislav Matiasovský.
Nový renesančný - barokový kostol bol nymárený svätému
Ladislavovi.

A roku 1999 sa n' kostole lomali 3 krsty.

Na dev' sedemkolestnej Pamy Múrie sa lomá slúžiacu
omša n' roku.

Mdalishi roku 2000 a 2001

A roku 2000 komrelí: Paulína Agareková
Josef Bekák
Oliver Kondák
Margita Duhková
Martin Janák
Kamil Benč
Josef Kojš

A roku 2000 sa narodili: Mariha Homková
Reka Buziková
Mikola Gándioná

A roku 2001 komrelí:

*Občania
za obchvat obce*

Cesta II/584

Liptovské

Matiašovce

*Pri príležitosti protestného zhromaždenia
obyvateľov obce Liptovské Matiašovce
nespokojných s vývojom situácie stavby
cesty II/584 obchvat obce Liptovské
Matiašovce sa do kroniky obce
zaznamenáva:*

*Protestného zhromaždenia sa zúčastnil
poslanec Európskeho parlamentu
MUDr. Miroslav Mikolášik*

*V Liptovských Matiašovciach
dňa 17.7.2005*

*Poslanec Európskeho parlamentu
MUDr. Miroslav Mikolášik*

Občania Liptovských Matiašoviec a ostatní občania z regiónu Liptova žiadajú Vyšší územný celok Žilinského samosprávneho kraja, aby požiadal o vydanie stavebného povolenia obchvatu obce Liptovské Matiašovce (cesta II/584 obchvat Liptovské Matiašovce), ktoré by nadobudlo právoplatnosť ku dňu 4. 10. 2005

P.č. Meno a priezvisko

Číslo OP

Podpis

MIROSLAV MIKOLÁŠIK

Koťel Jagaš

~~_____~~

~~_____~~

~~_____~~

~~_____~~

~~_____~~

~~_____~~

Školstvo

A Matiasovciach do konca 16. storočia existovala farská škola. A 19. storočí sa podarilo postaviť novú ľudovú jednodielnu katolícku školu s bytom pre učiteľa na mieste starej drevenej školy. Ministerstvo školstva a národnej osveety dekrétom z júla 1941 školu v Matiasovciach premenilo na rímsko-katolícku ľudovú školu a neskôr na národnú školu.

A roku 1996 bola ukončená činnosť materskej školy v Liptovských Matiasovciach v ľudove, v ktorej bola v minulosti zriadená národná škola pre ročníky 1.-4. príjmej školskej dochádzky. Od ukončenia činnosti materskej školy ľudova slúži spustená a prázdna. Ľudova je vo vlastníctve cirkvi. Deti z obce materskú i základnú školu navštevujú v susednej obci v Kráľovciach.

Kultúra a udalosti roku 2000

Učebničné diadlo v Liptovskej Matiašoniaci redi
uť unole roky p. Kamil Benč.

Ma dobrej úrovni pracuje i miestna knižnica.

z rozpočtu obec sa na jej konaj prispiera čiastkou 3500 SK.

Knižnica má 1591 knáker a približne ročne 30 čítateľov
si zapožívajú 220 kníh.

Starosta obec p. Kamil Benč tak ako aj v predšlé
roky (na medzinárodnej deň žien 8. marca), v týchto rokoch
na deň matiek (v druhú májovú nedeľu) pripravil s deťmi
pre rodičov, many diadelnú hra Permichové mexsky.

V uvedení diadelnú hry ako prejavie učely s matkám
bol opublikovaný príspevok v regionálnom týždenníku
Liptov.

Rok 2000 je polnulyim rokom, keď v dejinách starostor
- uniera starosta. Preto ďalšie stránky hromily ľudí
napísané týmito udalostami.

Slávnostný zápis

**pri príležitosti odovzdania
čestných plakiet
bývalým predsedom
MNV Liptovské Matiašovce**

Anton Granát

Gustáv Trnovec

Alexander Krčmárek

Ondrej Ratulovský

**V Liptovských Matiašovciach
8.10.2006**

Na konci roku 2000 na leňanom období na starostvi obec

p. Kamila Benčosi

zhoršila zdravie a dňa 2. septembra 2000 umiera. Malá smrť ho vytrhala z kruhu rodiny a osvetlých spoluobčanov. V ukhoršom období sledovali jeho zdravotný stav, ktorý sa rýchlo a neúprosne v priebehu niekoľkých týždňov zhoršoval tak, že neúprosna choroba súťaži nad lekárskou pomocou, nad pomerne mladým a činným človekom a na vek 56 rokov umiera.

Prírodná Liptovská Matička nepamätá pobek starostu či predsedu uprostred jeho práce.

Pán Kamil Benčosi pracoval na území ČSAD v Liptovskom Mikuláši, ale väčšiu časť života pracoval v Košiciach národne v Liptovskom Mikuláši. Práca v týchto rokoch neukončil cirkebné a kultúrne dianie v obci, bol organizátorom v hostole, na poslednej ceste vypravoval svojich spoluobčanov príkladom.

Národná akcia katedry pri cirkevných pohreboch.

V roku 1981 sa stal členom Práctovej lešedy pri miestnom národnom výkone v Liptovskom Matiasovciach a okrem dižadelní tradíciu v okei ako tiež pána farára Chlebaka a pána učiteľa Flókeha. Bol kerisťanom i lecom v štrnástich dižadelných brách.

Priás dvoch rokov v poslami starostu okei nastávajú po ňom skutočné diela ako je vybudovaná autobusová čakáreň a úprava okolia, vybudovanie rodosku do cintarína, do kostola, úprava skudne pred kostolom, oplotenie cintarína, úprava miestnych mostov cez potok a mnoho iných prác, na ktorých sa osobne podieľal.

Skutočnosť vytkla p. Kamila Benču v jeho najkrásnejšej práci, kde sa nestihol ani okuriť na svoje vykonané diela, ktoré kanechal pre budúce generácie.

Čest' jeho pamiatke.

December roku 2000 a j. naivatel roku 2001 je v znamení
teple lety zimy, bez snehu a mraku. V polovici januara
nystupili mraky do -15 stupnu celcia, ale uz od konce
januara je kura leto, smel' kaima ak' v polovici februara
maka sa mesie v znameni chladneho pocasia, demé letoty
nystupili len do 5 stupnu celcia. Najdaxdinejsie obdobie
v tomto roku bol mesiac jul. V auguste je pehne slneene
pocasia, ale v septembri kura prsi, v oktobri je pehne slneene
pocasia a prsi kaneje ku 15. novembra, kedz kura smel'.
Zima sa mesie v znameni mierneho mraku a snezenia.

Dia 7. aprila 2001 sa konali volby na starostu obce.

Kandidati: Jan Janak

Daniel Kukulonsky

Jaroslav Mrhan

Volby vyhral a starostom obce sa stal p. Jan Janak,

ktory klonil kluc 10. aprila 2001 na 0,5 pramele uraku.

mononolný starosta pokračuje v kavičkových prácach predkladajúcich
starostu a pripravuje sešiatenú územný plán obce.

Kňožeke kavičkovým nariadením obce územný plán obce bol
sešiatený 29. septembra 2001.

V obecnom zastupiteľstve pre pracovnú neuprávdnosť nastala
neúčasť na zasadnutí poslance p. Pavla Gramáča, preto končí
jeho mandát a poslancem sa stáva p. Jozef Ivan.

Začiatok roku 2002 sa kavičkovým kavičkovým, kde
3.1. 2002 nepremávajúci autoluby bolo je kavičkovú cestu pri Yielmiu.
mraky pretrávajúci tri jamačské lyžďne, a potom nastala
kavičkovú otepľenie, kde teploty ok deň dosahujú +15 stupňov celzia.
Fasčiangové dni sa nemú v leptom a oku miernom kavičkovým,
čo je dobre aj pre spievajúce kavičkov, ktorý pokračujú mojem
kavičkov a kavičkov na kavičkov kavičkov domácnosť v obci.

Pekné letné obdobie roku 2002 začína od mája a trvá
do júla, lebo v auguste začína veľmi deštivé počasie,
keď skoršia voda naplavila aj Oravu (po 112. kolod),
Dunaj stúpol do výšky 10 m. Na 8. 10. 2002 napadol prvý
sneg a víanose boli studené s mrakmi do - 17 stupňov celzia.

V pekný letný deň 23. júna 2002 sa konala a okec
slávnostne prečítala dnu posväty hostola. Pri tejto
príležitosti boli posvätené i oleje symboly a vydaná
knihučná publikácia dejín okec a farnosti.

Na slávnostiach vystúpili deti z Kračian s dišadelným
predstavením, ľudový súbor piesní a tanca Jural zo Sulej Hory,
detský súbor Jural z Hladovky. Na náhane hrala do tanca
hudobná skupina Zahuráci zo Spišského Vlčel.

Slávnosti ukončila slávnostná mša, ktorú slúžil
spišský sídelný biskup Prof. ThDr. František Tondra.

65

